

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

УДК 021"654": 001.895](045)

DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2020.221156>

Цитування:

Загуменна В. В., Кузьменко О. І., Дейч Д. М. Науково-методична діяльність як важлива складова розвитку сучасної бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 2. С. 20–27.

Zagumenna V., Kuzmenko O., Deich D. (2020). Scientific and methodological activities as important components of modern library development. *Library science. Record Studies. Informology*. 2, 20–27 [in Ukrainian].

Загуменна Віра Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри культурології
та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
vzagumenna@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4238-890X>

Кузьменко Олена Ігорівна,
кандидат історичних наук, доцент,
докторантка кафедри культурології та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
totalnost18@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4954-2815>

Дейч Дарія Михайлівна,
завідувач сектору методичного забезпечення бібліотечної діяльності
науково-методичного відділу
Одеської національної наукової бібліотеки
daria.deich@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0949-3764>

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Мета роботи – розкрити роль науково-методичної діяльності у забезпеченні розвитку бібліотечної галузі та досягненні відповідності між можливостями бібліотек і тими вимогами, які висуває до них суспільство. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: інформаційний та системний підходи, термінологічний та історичний методи, а також методи аналізу та узагальнення вихідної інформації, взаємозв'язку теорії і практики. **Наукова новизна** даної роботи полягає в розширенні уявлень про рівень впливу науково-методичної роботи на діяльність бібліотеки в сучасних умовах трансформаційних змін. **Висновки**. Сьогодні в Україні відбуваються процеси переосмислення характеру потреб бібліотек у методичному забезпеченні, ролі системи методичних центрів, змісту роботи методичних служб, структури професійної діяльності методистів, зокрема, спрямування бібліотек на шлях якісних перетворень. Здійснюється формування нової концепції методичної роботи як відкритого методичного інформаційного простору, умови для якого створили, у тому числі, інформаційно-комунікаційні технології. Відбувається розширення системи методичних структур, методична діяльність здійснюється не тільки державними, а й різними громадськими та некомерційними організаціями. Відбувається формування передумов міжвідомчої взаємодії структур, які здійснюють

методичну діяльність, формуються партнерські відносини бібліотек. Активно використовуються цифрові технології в методичній діяльності, збільшується частка електронних методичних ресурсів і забезпечення віддаленого доступу до них, отримує розвиток різноманіття форм, методів, напрямів та продуктів методичної діяльності. Означені тенденції свідчать про те, що науково-методична діяльність змінюється відповідно до потреб бібліотечної практики та є невід'ємною складовою успішного розвитку бібліотек.

Ключові слова: науково-методична діяльність бібліотеки, віртуальне середовище, інновації, інформаційні потреби користувачів, основні напрями методичної роботи, національні бібліотеки.

Zagumenna Vira,

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of
Cultural Studies and Information Communications Department
National Academy of Culture and Arts Management

Kuzmenko Olena,

Doctor of Philosophy in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Cultural Studies and Informational Communications
National Academy of Culture and Arts Management

Deich Dariia,

The Head of the methodological support sector of library activities of
Scientific-Methodical Department
Odessa National Scientific Library

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL ACTIVITIES AS IMPORTANT COMPONENTS OF MODERN LIBRARY DEVELOPMENT

The purpose of the article is to reveal the role of scientific and methodological activities in ensuring the development of the library industry and achieving compliance between the capabilities of libraries and the requirements of society. The methodology research consists in the application of general scientific and special methods, such as information and system approaches, terminological and historical methods, as well as methods of analysis and generalization of source information, the connection between theory and practice. The scientific novelty of this work is to expand ideas about the level of scientific and methodological influence on the activities of the library in modern conditions of transformational changes. Conclusions. Nowadays in Ukraine, there are processes of rethinking characteristics of libraries' needs in methodological support, the role of a system of methodological centers, the content of methodological services, the structure of professional activities of Methodists, in particular, the direction of libraries on the path of quality changes. A new concept of methodical work forms an open methodological information space, conditions for creating information and communication technologies. There is an expansion of a system of methodological structures, methodological activities are carried out not only by the government but also by various public and non-profit organizations. There is a formation of interdepartmental interactions which are carrying out methodological activities, partnership relations of libraries are formed. Digital technologies are actively used in methodological activities, the share of electronic methodological resources and providing remote access to them increases, a variety of forms, methods, directions, and products of methodological activities are developed. These trends show that scientific and methodological activities change in according to the needs of library practice and are an integral part of libraries' successful development.

Keywords: scientific and methodological library activities, virtual environment, innovations, informational needs of users, main directions of methodological work, national libraries.

Актуальність проблеми. В умовах трансформаційних змін та масштабних суспільних та політичних перетворень в Україні науково-методична діяльність набуває особливо важливого значення, стає основою якісного забезпечення реформування бібліотечної галузі, адже її мета – забезпечення розвитку бібліотечної справи та досягнення відповідності між можливостями бібліотек і тими вимогами, які висуває до них суспільство. Науково-методична діяльність не тільки теоретично узагальнює напрацьований досвід, обґрунтовує впровадження нововведень і результатів наукових досліджень, а й прогнозує тенденції розвитку бібліотечної справи, аналізує і вдосконалює взаємодію бібліотеки, користувача, бібліотекарів і засобів комунікації.

Мета дослідження – розкрити значення науково-методичної діяльності у забезпеченні розвитку бібліотечної галузі та досягненні відповідності між можливостями бібліотек і тими вимогами, які висуває до них суспільство.

Виклад основного матеріалу. Швидко зростання бібліотечної мережі на початку ХХ ст. супроводжувалося ускладненням бібліотечної роботи і зростанням потреби у кваліфікованих бібліотечних працівниках. Відсутність системи професійної підготовки бібліотечних кадрів на той час змушувала бібліотеки самостійно вирішувати проблеми своєї професіоналізації. Тому і методична діяльність зародилася як реакція бібліотечної спільноти на потребу у кваліфікованих бібліотечних кадрах, необхідність наукової організації праці і подальшого розвитку бібліотекознавства як науки. Проте методична діяльність була заснована на командно-адміністративних засадах, спрямована переважно на методичне керівництво [5, 28].

Сучасний досвід науково-методичної діяльності бібліотек України свідчить про зміну орієнтирів, наповнення новим змістом традиційних функцій, формування нових підходів в реалізації основних завдань методичної роботи. Проблеми науково-методичної діяльності бібліотек становлять предмет обговорень на конференціях, круглих столах, семінарах, професійних зустрічах. Різноманітні аспекти науково-методичної роботи розглядали укра-

їнські та зарубіжні фахівці, такі як М. Акіліна, О. Ахті, Т. Вилегжаніна, Н. Гуцул, В. Животовська, Г. Ковальчук, Т. Кулаковська, В. Мудроха, О. Романюк, Т. Сафонова, Н. Смаглова, І. Цурина, та ін.

У теоретиків та практиків бібліотечної справи досі немає єдиного бачення сутності, функцій та напрямів науково-методичної діяльності. Відбувається її переосмислення, а іноді й ставиться під сумнів необхідність її існування. Деякі фахівці пов'язують науково-методичну з інноваційною діяльністю, використовуючи поняття «інноваційно-методична діяльність», «управління інноваційним розвитком», «управління інноваціями» тощо. Також використовуються поняття «підвищення кваліфікації», «управлінське консультування», «аналітико-методична робота» [1, 249] та ін.

Однак зведення методичної роботи до управління інноваціями або до підвищення кваліфікації чи консультування штучно звужує уявлення про завдання методичної служби. Тільки в комплексі вони ефективні. А пріоритетність напрямів методичної діяльності кожна бібліотека повинна визначати для себе індивідуально, враховуючи свої особливості та потреби користувачів.

Таким чином, сутність цієї діяльності вбачається у комплексному та системному підході до вирішення проблем бібліотечної діяльності, і саме поняття «науково-методична діяльність» є таким, що вбирає в себе усі вищезазначені. Одночасно науково-методична діяльність виконує наскрізну функцію і пронизує усі види діяльності бібліотеки. Також сучасний досвід бібліотечно-інформаційної роботи свідчить про те, що методична діяльність сприяє успішній адвокації, яка передбачає просування бібліотек як важливого соціального інституту та підвищення ролі книгозбірень в суспільстві [4, 26].

Сьогодні основними завданнями науково-методичної діяльності є виявлення, вивчення, узагальнення та впровадження на основі досліджень й аналізу бібліотечної практики ефективних методів, прийомів і форм бібліотечної роботи шляхом розробки регламентуючих документів, методичних рекомендацій, надання організаційно-методичної допомоги за всіма напрямками діяльності; вивчення,

впровадження і поширення бібліотечного досвіду; підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців [7, 327].

Аналіз літературних джерел та досвіду роботи бібліотек показав, що основними напрямками науково-методичної діяльності бібліотек в Україні є: науково-дослідна діяльність, методичне консультування, аналітична діяльність, вивчення та поширення кращого досвіду та інноваційних форм роботи вітчизняних і закордонних бібліотек, підвищення кваліфікації бібліотекарів, надання практичної допомоги бібліотекам. Важливим напрямом також є допомога у впровадженні цифрових і PR-технологій, рекламна діяльність бібліотеки та її просування у соціальних мережах [11, 30].

Сучасні бібліотеки потребують якісного методичного забезпечення щодо впровадження та використання нових технологій, менеджменту, програмно-цільового планування, професіоналізації кадрів та інших сфер бібліотечної діяльності. Науково-методична діяльність, з одного боку, займається систематичним пошуком оптимальних рішень для ефективної реалізації усіх напрямів бібліотечної роботи, а з іншого – використовує й узагальнює кращий досвід та впроваджує у практику науково обґрунтовані результати досліджень.

Віртуальне середовище робить методичну діяльність більш динамічною, доступною для великої кількості бібліотек, відкриває можливості для подальшого розвитку методичних служб. Воно зумовило появу в діяльності методистів нових функцій. Тепер вони мають бути ще й навігаторами мережевих ресурсів, менеджерами контенту, редакторами сайтів, консультантами щодо роботи в соціальних мережах, організаторами інтерактивного спілкування, фахівцями, що володіють методами адвокації.

Науково-методична робота у цифровому середовищі стає не тільки реальністю, але й об'єктивною необхідністю для підвищення якості та ефективності бібліотечної діяльності. Використання новітніх технологій у науково-методичній діяльності розширює можливості професійного спілкування, оптимізації традиційних форм роботи, популяризації досвіду, творчої реалізації та підвищення професійної компетенції. Підготовка контен-

ту в цифровому форматі дає змогу створювати нові продукти методичного спрямування, а можливості, які надає Інтернет, допомагають здійснювати безперешкодний доступ до найціннішої інформації та ресурсів [3, 5].

Сучасні технології надають іншого змісту традиційним аналітичним процесам. Набагато легше здійснювати моніторинг роботи бібліотек, вивчаючи інформацію щодо їхньої діяльності, представлену у відкритому доступі. Перевірка роботи бібліотек, філій, підрозділів фактично перейшла у віртуальне середовище, а це значно скорочує фінансові витрати і витрати часу, а також надає більше можливостей для творчої інноваційної діяльності.

Цифрові технології дають змогу активізувати видавничу та рекламну діяльність бібліотек, зробити її менш затратною і більш оперативною. Своєчасно представлені в електронному середовищі методичні рекомендації, професійні статті, видання стають більш доступними, сприяють поширенню кращого досвіду та інновацій, усувають недоліки територіальної і відомчої підпорядкованості. Фахові періодичні та продовжувані видання, які готують бібліотеки, все частіше сьогодні мають електронний аналог або зберігаються в електронних архівах. Це дозволяє бібліотекарям оперативно отримувати актуальну інформацію з бібліотечної справи, уникаючи проблем з розповсюдженням, доставкою та обробкою друкованого видання.

Сьогодні метою науково-методичної діяльності в бібліотечній сфері є досягнення відповідності між наявними методами бібліотечної діяльності й тими, що потрібні для реалізації завдань установи. Слід постійно вдосконалювати роботу бібліотек, оскільки наразі показники її ефективності не збігаються з суспільними потребами, а отже актуальним є розроблення й впровадження інновацій. Саме методисти мають оперативно реагувати на зміни, активно використовуючи нововведення у діяльності, завдяки чому відбувається впровадження досягнень теорії в практику, а практичні успіхи стають надбанням теоретичної думки [3, 6].

У сучасних умовах суттєво змінюється політика розвитку соціально-інформаційної сфери, орієнтуючи її на інноваційність і ви-

соку ефективність. Перспективу успішного розвитку мають лише ті бібліотеки, що впевнено обрали інноваційний шлях перетворень [10, 90]. Головною метою всіх бібліотечних інновацій є підвищення рівня бібліотечно-інформаційної діяльності для максимально повного задоволення інформаційних, освітніх і культурних запитів користувачів. Реалізація цих цілей трансформується в більш конкретну мету – оптимізацію асортименту та якості бібліотечно-інформаційних, соціокультурних продуктів та послуг і технологій їх здійснення. Налаштованість на інновації має стимулююче значення для розвитку інтелектуального потенціалу співробітників і користувачів бібліотеки для їх професійної та особистісної самореалізації. Відслідковування перспективних інновацій і стимулювання інноваційної творчості бібліотекарів є прерогативою саме науково-методичної діяльності. В її межах відбувається розроблення нових інформаційних продуктів і послуг, впровадження сучасних бібліотечних технологій, методичний моніторинг діяльності установ і прогнозування їхнього розвитку.

Водночас, очевидним є й те, що будь-які нововведення пов'язані з ризиками у здійсненні професійної діяльності, зокрема в її організаційному, економічному і психологічному вимірах. Для усунення цих проблем потрібно, аби бібліотечні фахівці володіли знаннями, вміннями і навичками, які б сприяли організації, управлінню та здійсненню інноваційної діяльності бібліотек. Методична діяльність покликана вчити бібліотекарів думати і діяти професійно і креативно, виховувати самостійність і відповідальність; тому основний сенс перебудови методичної роботи полягає у зміні методичного мислення бібліотекарів, розвитку їх творчої ініціативи, підвищення методичної культури, вихованні справжнього професіоналізму та нестандартних підходів до вирішення проблем [2, 4].

Науково-методична діяльність є важливим напрямком діяльності національних бібліотек світу. Головні бібліотеки у кожній країні мають різні можливості, ресурси, організаційну структуру та пріоритетні завдання, проте усі вони виконують функції методичних центрів, покладені на них державою та сус-

пільством. Методична робота національних бібліотек – це вироблення загальної стратегії розвитку бібліотечної галузі, аналіз діяльності та прогнозування розвитку бібліотек, накопичення та розповсюдження кращого досвіду, розробка і впровадження інноваційних проєктів та технологій, організація безперервної освіти бібліотечних кадрів.

Проблематика сучасної методичної діяльності національних бібліотек світу охоплює достатньо великий перелік завдань, серед яких:

- розвиток бібліотечної справи у державі;
- координація діяльності бібліотек, взаємодія з науковими та культурними установами, громадськими організаціями;
- підтримка та розвиток бібліотечної мережі;
- методичне забезпечення бібліотечних процесів;
- підвищення кваліфікації бібліотечних працівників;
- аналіз бібліотечної діяльності;
- створення нормативно-регламентуючих документів;
- пошук та аналіз бібліотечних інновацій, їх ефективності, сприяння їх впровадженню у бібліотечну практику;
- створення методичної продукції: посібників, рекомендацій, збірників матеріалів.

У більшості країн здійснення методичних функцій розподілено між керівними органами, професійними організаціями, підрозділами національних бібліотек; в Україні науково-методичну діяльність організують та координують спеціально утворені в бібліотеках методичні служби або відділи.

Так, при НБУ імені Ярослава Мудрого функціонує науково-методичний відділ, діяльність якого спрямована на забезпечення ефективної роботи мережі публічних бібліотек України, аналіз стану, прогнозування розвитку діяльності бібліотек України, підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів, розповсюдження актуальної інформації з питань бібліотечної справи, створення методичних рекомендацій тощо. Особливо важливим є методичне забезпечення якісної перебудови бібліотек ОТГ у зв'язку з реформою децентралізації. Методичні заходи та проєкти НБУ іме-

ні Ярослава Мудрого є базою для підтримки та розвитку науково-методичної діяльності у книгозбірнях України [6]. НБУ імені Ярослава Мудрого як методичний центр публічних бібліотек оперативно реагує на потреби книгозбірень та здійснює якісне методичне забезпечення функціонування бібліотечної мережі в умовах децентралізації.

Так само прикладом може слугувати діяльність науково-методичного відділу Одеської національної наукової бібліотеки як методичного центру бібліотек Півдня України, що здійснює науково-методичне забезпечення та координує науково-методичну діяльність бібліотек регіону.

Для підвищення ефективності діяльності національних бібліотек України як методичних центрів актуальним є створення нормативно-правового підґрунтя системи методичного забезпечення діяльності бібліотек, визначення на державному рівні стратегії й тактики її розвитку. Розробка відповідних регламентуючих документів, стандартів, оновлення норм з питань методичної роботи значно підвищили б ефективність цієї роботи, що забезпечило б належне підґрунтя для її подальшого розвитку.

Ефективна методична діяльність є важливою умовою затребуваності бібліотеки в суспільстві. Сучасні методичні служби мають швидко і адекватно реагувати на зміни економічного та соціокультурного середовища, використовуючи усі ресурси та можливості бібліотеки.

Сьогодні науково-методична робота бібліотек в Україні недооцінена, що призводить до реалізації потенціалу бібліотек не в повній мірі. Це суттєво впливає як на якість й ефективність діяльності бібліотек, так і на розвиток бібліотечної справи в цілому. Науково-методична діяльність потребує вдосконалення, але для цього необхідно подолати багато перешкод як економічного, організаційного, так і методологічного характеру. Осмислення методичної діяльності в Україні на сучасному етапі дає можливість визначити наступні проблеми:

– відсутність розуміння органів управління бібліотечною справою стратегії, цілей, завдань, напрямів, пріоритетів методичної діяльності;

– невизначеність статусу методичної служби на державному рівні;

– необхідність суттєвого перегляду та розмежування методичних функцій між національними та державними бібліотеками;

– втрата впливу регіональних методичних центрів на бібліотеки зони методичного впливу;

– кадрова проблема;

– слабкі міжбібліотечні зв'язки та обмежене використання можливостей корпоративної взаємодії;

– необхідність посилення дослідницької бази як основи для якісного здійснення науково-методичної роботи;

– недостатня технологічна розвиненість і, зокрема, цифрова нерівність бібліотек;

– недостатнє фінансування заходів методичного характеру, обмеження відряджень з обміну інноваційним досвідом.

Усі вищезазначені фактори безпосередньо впливають на стан бібліотек та бібліотечної справи в Україні, оскільки науково-методична робота є основою успішного розвитку бібліотечної діяльності. Результатом якісної методичної роботи бібліотек є ефективне функціонування бібліотек та бібліотечної мережі завдяки удосконаленню обслуговування, підвищенню кваліфікації бібліотечних фахівців, використанню нових знань та навичок у роботі, успішній інноваційній, інформаційній, науково-дослідній діяльності, створенню якісних інформаційних продуктів та послуг і професійній співпраці з іншими закладами.

На основі вивчення відповідних основоположних документів щодо розвитку бібліотек і бібліотечної справи виділено наступні стратегічні завдання науково-методичної діяльності на сучасному етапі:

– стимулювання процесу модернізації та цифровізації бібліотек і бібліотечної справи;

– сприяння створенню сучасної бібліотечної інфраструктури;

– вплив на розвиток професійної свідомості у руслі загальносвітових тенденцій і цінностей демократичного суспільства;

– сприяння розвитку професійних комунікацій, у тому числі міжнародних [9, 302].

Висновки. Сьогодні в Україні відбуваються процеси переосмислення характеру

потреб бібліотек у методичному забезпеченні, ролі системи методичних центрів, змісту роботи методичних служб, структури професійної діяльності методистів, зокрема, спрямування бібліотек на шлях перетворень. Здійснюється формування нової концепції методичної роботи як відкритого методичного інформаційного простору, умови для якого створили, у тому числі, інформаційно-комунікаційні технології. Відбувається розширення системи методичних структур, методична діяльність здійснюється не тільки державними, а й різними громадськими та некомерційними організаціями. Відбувається формування пе-

редумов міжвідомчої взаємодії структур, які здійснюють методичну діяльність, формуються партнерські відносини бібліотек. Активно використовуються цифрові технології в методичній діяльності, збільшується частка електронних методичних ресурсів і забезпечення віддаленого доступу до них, отримує розвиток різноманіття форм, методів, напрямів та продуктів методичної діяльності. Означені тенденції свідчать про те, що науково-методична діяльність змінюється відповідно до потреб бібліотечної практики та є невід'ємною складовою успішного розвитку бібліотек.

Список використаних джерел

1. Акилина М. И. Методическая деятельность в библиотечной сфере: анализ содержания понятия. *Библиотековедение*. 2017. Т. 66, № 3. С. 247-255.
2. Вилегжаніна Т. Інновації в новій парадигмі діяльності бібліотек. *Бібл. планета*. 2017. № 1. С. 4-5.
3. Вилегжаніна Т. Методична діяльність бібліотек у віртуальному просторі. *Бібл. планета*. 2017. № 2. С. 4-6.
4. Загуменна В. В. Адвокація як важливий напрям діяльності сучасної бібліотеки. *Вісн. Кн. палати*. 2019. № 4. С. 25-28.
5. Ковальчук Г. Формування методичного простору в бібліотечному середовищі України у пострадянський період. *Бібл. форум: історія, теорія і практика*. 2018. № 3. С. 26-30.
6. Методична служба: індикатор та імпульс інноваційної культури в умовах децентралізації : матеріали VI Всеукр. шк. методиста, 27-30 листоп. 2017 р. Київ : НБУ ім. Ярослава Мудрого. 2018. 151 с.
7. Мудроха В. Методична діяльність бібліотек: сучасний стан та проблеми. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства* : матеріали II наук.-практ. конф. (Львів, 23 верес. 2010 р.). Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. С. 326-335.
8. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
9. Самогий Р. Методична робота як чинник формування стратегії розвитку бібліотеки. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства* : матеріали II наук.-практ. конф. (Львів, 23 верес. 2010 р.). Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. С. 299-308.
10. Сафонова Т. Методична діяльність як основний напрям інноваційного розвитку бібліотек. *Інформаційно-бібліотечний сервіс і користувач: новий формат взаємодії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (23-31 жовт. 2017 р.). Харків : ХДУХТ, 2017. С. 89-95.
11. Сафонова Т. Науково-методична діяльність у бібліотечній сфері: основні напрями та тенденції. *Вісн. Кн. палати*. 2018. № 6. С. 28-31.

References

1. Akilina M. I. (2017). Methodological activity in the library sphere: analysis of the content of the concept. *Bibliotekovedenie*, Vol. 66 (3), 247-255 [in Russian].
2. Vyleghzhanina T. (2017). Innovations in the new paradigm of libraries. *Bibl. planeta*, 1, 4-5 [in Ukrainian].
3. Vyleghzhanina T. (2017). Methodical activity of libraries in cyberspace. *Bibl. planeta*, 2, 4-6 [in Ukrainian].
4. Zagumenna V. V. (2019). Advocacy as an important activity of a modern library. *Visn. Kn. palaty*, 4, 25-28 [in Ukrainian].
5. Kovaljchuk Gh. (2018). Formation of methodical space in the library environment of Ukraine in the post-Soviet period. *Bibl. forum: istorija, teorija i praktyka*, 3, 26-30 [in Ukrainian].
6. Methodical service: indicator and impulse of innovative culture in the conditions of decentralization. (2018). *Proceedings of the 4th All-Ukrainian school of Methodists*. Kyiv, Ukraine: Yaroslav Mudryj National Library of Ukraine [in Ukrainian].